

*En skola
i världsklass!*

Utvecklingsarbete på Slättgårdsskolan

Ett projekt i samarbete med NCS Skolverket

Av Christina Forslin
och Mary Syberg Hall

UTVECKLINGSARBETE PÅ SLÄTTGÅRDSSKOLAN

21/01–10

Bakgrund

Slättgårdsskolan är en F-9 skola med ca. 400 elever. Det finns 24 olika modersmål och 70 % av eleverna har ett annat modersmål än svenska. Vi arbetar med LUS för att identifiera elevernas läsutveckling och utvärderar elevernas kunskaper i svenska som andraspråk. En del elever i åk 3 har svårt att nå LUS-punkt 15 eftersom de inte har tillräcklig läsförståelse. Undervisningen hos de yngre eleverna är till övervägande del lärarstyrd och lektionerna följer ofta samma mönster med en genomgång som sedan följs av självständigt arbete.

KOPPLING TILL DOKUMENT

Arbetsplan 2008/2009

- Vi arbetar med LUS (läsutvecklingsschema) för att identifiera elevernas läsutveckling.
- Vi redovisar läsutvecklingen två gånger/år och diskuterar den i ledningsgruppen, elevhälsoteam, förvaltningsråd och arbetslag.
- Vi utvärderar elevernas kunskaper i svenska som andraspråk i slutet av läsåret.

Rapport från inspektion av Slättgårdsskolan 3-7 nov. 2008

- Individualiseringen i skolarbetet är begränsad.
- Eleverna ska ges tillfälle att pröva olika arbetsformer. Detta behöver utvecklas vid Slättgårdsskolan.

Skolverket/Utbildningsinspektionen i Slättgårdsskolan 2007

- Skolan bör anpassa undervisningen i större utsträckning efter elevernas olika förutsättningar och behov.
- Skolan bör i högre grad erbjuda en variation i arbetssätt samt att utforma undervisningen så att den återspeglar läroplanens kunskapssyn och syn på lärandet.

- Skolan snarast vidtar erforderliga åtgärder för att förbättra elevernas kunskaper framför allt i svenska och matematik.
- Skolan gör ingen åtskillnad mellan svenska och svenska som andraspråk i undervisningen.
Inspektörerna bedömer att svenska som andraspråk vid Slättgårdsskolan måste anordnas enligt författningens krav.

Uppföljning/ Utvärdering

Vi jämför barnens språknivå genom:

- Bornholmsmodellen, Fonolek
- SVAPP- passiva ordförrådet (substantiv, verb, adjektiv och prepositioner) förskoleklass.
- Läsförståelse, Vilken bild är rätt? årskurs 2-3.
- Lässtandard version 1. Läsförståelse av tre texter med olika svårighetsgrad, årskurs 3.
- Performansanalys i årskurs 3 med alla elever som har ett annat modersmål än svenska.
- Ordförståelsetest år 4-5,
- Läsförståelse, Lässtandard-diagnos, version 2. Årskurs 4
- LUS-redovisning två gånger/läsår.
- Utvärdering av elevernas nivåer i svenska som andraspråk i slutet av läsåret.
- Nationella prov i svenska, årskurs 3. 5 och 9.

Kartläggning

Läsförståelse Åk 3 läser tre texter med olika svårighetsgrad och svarar på frågor,
 Lässtandard 2 Åk 4 läser andra texter med samma svårighetsgrad

0-4 Rätt	5 Rätt	6 Rätt	7-8 Rätt
har vanligtvis inte nått målet	kan ha nått målet men lika ofta inte	har vanligtvis nått målet	har nått målet

6-8 Rätt

Åk 3	vt. 2008	58%
Åk 4	vt. 2009	81%
Åk 3	vt. 2009	47%
Åk 4	vt. 2010	

Läsutveckling

LUS			
Åk 3	vt. 2008	p.15	70%
Åk 4	vt. 2009	p.16	66%
Åk 3	vt. 2009	p.15	73%
Åk 4	vt. 2010		

Nationella prov åk 3

7delmål i svenska	
Klarade alla mål	76%

Nationella prov åk 5

Läs och förstå 1	82%
Läs och förstå 2	91%
Skriva	100%
Läsa och förstå-tala och samtala	100%
Läsa och förstå	100%

Läsår 08/09

	LUS	ht %	vt %
F	3	96	100
Åk 1	10	26	98
Åk 2	13	45	87
Åk 3	15	55	73
Åk 4	16	45	66
Åk 5	17	66	95
Åk 6	18a	59	86
Åk 7	18a	95	96
Åk 8	18a	79	72
Åk 9	18b	50	100

Skönlitterär text
 Faktatext

NIVÅER I SVENSKA SOM ANDRASPRÅK LÄSÅR 08/09.

147 elever av 243 elever (60 %) med annat modersmål kommer upp till avancerad nivå i svenska. Många elever kan i stort sett göra sig förstådda men ibland uppstår missförstånd.

NIVÅER I SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

Nybörjarnivå

Behöver mycket hjälp

Svår att förstå

Räknar upp och upprepar

Använder telegramspråk (Sara mat)

Har ord för vardagsnära saker

Använder mest presens (hoppa, springer) och infinitiv (hoppa, springa)

Mellannivå

Barnet kan i stort göra sig förstått, men ibland uppstår missförstånd

Använder verb i många tempus (hoppa, hoppade, har hoppat, ska hoppa)

Gör rätt ibland, fel ibland

Söker efter rätta ordet

Använder omskrivningar (i stället för tvättställ säger barnet där man tvättar händerna)

Använder nybildningar/uppfinningar (hittar på egna ord då de rätta ordet saknas t.ex. nyckla istället för låsa)

Använder adjektiv för att beskriva

Använder bisatser (Jag vill ha den saxen som Khaled har, Han slog mig för att jag tog bollen)

Använder vardagliga ord men provar också med specifika

Avancerad nivå

Barnet är lätt att förstå

Grammatiken t.ex. ordföljden är nästan korrekt

Använder bisatser

Använder många adjektiv

Har ord för de flesta saker, både vardagliga och mer specifika

Analys och värdering av förutsättningar och behov

Slättgårdsskolan är en F-9 skola med ca. 400 elever, 70 % av eleverna har ett annat modersmål än svenska. Vi arbetar med LUS för att identifiera elevernas läsutveckling och utvärderar elevernas kunskaper i svenska som andraspråk med läsförståelsediagnoser. Av eleverna i åk 3 når 70 % LUS-punkt15 (läser flytande och obehindrat med god förståelse, föredrar att läsa tyst.).

En anledning kan vara att flesta talar sitt/sina modersmål hemma och har begränsat med stöd från föräldrarna i sin läsning. Därför är det viktigt att redan från förskoleklassen medvetet arbeta med förståelsen genom Bornholmsmodellen.

Ungefär 75 % av eleverna i åk 3 klarade alla delprov i svenska. De som inte klarar alla delprov får extra stöd i klassen, hos speciallärare och ibland även en till en

stöd. Delproven C och D i NP3 prövar läsförståelsen och där är SVA-elever överrepresenterade.

Däremot har vi sett på lässtandard 2 i åk 4 att elevernas läsförståelse ökar. Detta i sin tur visar att lärarna har ett framgångsrikt och medvetet arbetssätt som gagnar eleverna. Nationella provet i åk 5 visar att eleverna har svårare med skönlitterära texter där de ska förstå ett samband i texten, kunna återge, reflektera över innehållet och kunna läsa mellan raderna. Många SVA-elever har inte samma referenser och därför blir texterna inte elevnära, alla språkliga uttryck ingår i ett kulturellt sammanhang. I faktatexter kan eleven återge det som står, ibland ordagrant eftersom svaret står skrivet i texten.

Undersökningen i PIRLS 2006 (Progress in International Reading Literacy Study) visar att läsförståelse ska stå i fokus, men elevernas läsförmåga i åk 4 i studien har en nedåtgående trend och andelen starka och mycket starka läsare har minskat, dvs.

- behärskar sämre avancerad läsfärdighet
- klarar sämre komplex läsförståelse
- klarar sämre att läsa mellan raderna
- klarar sämre av att läsa längre texter
- lägre läshastighet

Den internationella undersökningen av IEA 1991, 2001 antyder en svag försämring av elevernas läsförmåga under 2000-talet. Analyser av resultaten från de senaste årens undersökningar visar att risken att prestera låga resultat är störst för pojkar, för elever med lågutbildade föräldrar, få böcker i hemmet och för elever med annat modersmål som har bott mindre än fem år i Sverige. Forskningar har också visat att 95% av orden i en text måste vara bekanta och att det måste vara begripligt för att man ska uppnå en rimlig läshastighet (Holmegaard 2004).

Om texten innehåller för många okända ord ger eleven troligtvis upp. Kraven på elevernas läsförmåga mellan tredje skolåret och början av det fjärde har stor betydelse för det fortsatta skolarbetet. Fram till dess har det för eleven främst handlat om att lära sig läsa men fortsättningsvis ska eleven i skolan framför allt läsa för att lära (Stärkta trådar 2005).

Målsättningar

Förstå innebörden av ledorden anpassning, elevnära text och rörlighet i text.

- **anpassning**, undervisningen ska med utgångspunkt av elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling.

- **elevnära text**, texter som eleven har erfarenhet av och möter på fritiden, i hemmet och i skolan, textens innehåll, handling och språk anpassas och görs bekant.
- **rörlighet i text** är hur man läser en text och hur jag jämför andra texter som jag läst förut.

Läsförståelsen utvecklas inte av sig själv. Läsförståelse omfattar både ordförståelse, eftertanke och reflektion. Eleverna bör alltid få en förförståelse till det man ska gå igenom i texten, t.ex. läraren förklarar svåra ord, tankekartor och helst tar reda vilka förkunskaper eleverna har i ämnet.

Flera studier i PIRLS 2006 framhåller betydelsen av litteratursamtal i mindre grupper med läraren som deltagare i samtalet. Önskan är att ha läsgrupper från åk 1 med 4-10 elever en gång/vecka. Nivågrupperingen görs tillsammans med parallellklassen utifrån deras LUS-resultat.

Högläsning har betydelse för gemensamma läsupplevelser för att man tillsammans ska kunna bearbeta texten.

KONKRETA MÅL

- alla pedagoger arbetar med förförståelse/tankekartor
- läsgrupper från åk 1
- köpa in klassuppsättningar av skönlitteratur och arbeta tillsammans med gemensamma texter och genrer samt lära ut konkreta strategier för läsförståelsen

Organisatorisk struktur

På skolan finns det olika utvecklingsgrupper och Språkutvecklande arbetssätt är en utvecklingsgrupp som träffas en gång/månad för att diskutera språk-, läs- och skrivutveckling. Uppmärksamhet måste särskilt ägnas åt den tidiga läs- och skrivutvecklingen och den kontinuerliga uppföljningen av varje elevs språkutveckling. Elevernas kunskaper kartläggs under läsåret och sammanställs av speciallärarna F-åk 5. Åk 6 ingår i högstadiet där ämneslärarna har ansvaret.

	F	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk4	Åk 5	Åk 6	Åk7	Åk 8	Åk 9
september		IL-basis		stavning.	stavning.	stavning.	.			
					SVAN	SVAN				
					ordförråd	ordförråd				
oktober	LUS	LUS	LUS	LUS	LUS	LUS	LUS	LUS	LUS	LUS
	Fonolek									
januari			OK BK	Perf.						
februari				läsförst						NP sv
mars	Fonolek		läsförst.	NP sv/ma		NP sv/ma/eng				NP eng
april	LUS	LUS	LUS	LUS NP3	LUS	LUS NP5	LUS	LUS	LUS	LUS NP eng
			Ok BK							
maj	SVAPP	IL-basis slut		NP3	TK MK BK	NP5				NP ma

Åtgärdsplan

Variation och anpassning av undervisningen för elever diskuteras i arbetslagen så att resurserna fördelas där behovet är störst.

Parallellklasserna åk 1-6 har nu klassrummen bredvid varandra för att bättre göra olika grupperingar.

De elever som behöver stöttning kartläggs och ibland behövs en åtgärdsplan. Ett åtgärdsprogram upprättas tillsammans med eleven och vårdnadshavare. Vi skriver kortsiktiga mål och långsiktiga mål. Kortsiktiga mål följs upp efter ungefär 8 veckor. Åtgärdsprogrammet utvärderas regelbundet. Eventuellt behövs ärendet överlämnas till EHT, elevhälsoteamet som består av rektor, bitr. rektor, skolsköterska, psykolog och specialpedagoger och de diskuterar om resurserna styr till insatser inom skolan t.ex. utredningar, pedagogiskt eller insatser utanför skolan t.ex. KASUS (dyslexiutredningar), BUP, Socialtjänsten, Habiliteringen eller läkare .

Performansanalys gör vi från Förskoleklassen på vissa elever för att få kännedom om elevernas kunskaper i svenska. Performansanalys kommer att göras i början på vårterminen med alla elever i åk 3 som har ett annat modersmål än svenska för att

få vetskap om vilka som ska erbjudas att bedömas efter SVA i NP3.
Performansanalys gjordes förut i åk 4 inför NP i åk 5.
Många lärare har gått/ kommer att gå på föreläsningar om språk-, läs- och skrivutveckling på Mediateket och SU. Efter föreläsningen ska övriga i arbetslaget informeras.

Genomföra åtgärderna

Arbeta med förförståelse/tankekartor

Under år 2010 kommer vi att diskutera språkutvecklande arbetssätt i arbetslagen. Diskussionerna kommer att utgå från boken *Stärk språket stärk lärandet* av Pauline Gibbons.

- Uppgifter med olika läs-, skriv- och språkövningar.
- Gibbons bok tar upp vikten av ledorden anpassning, elevnära text och rörlighet i text.

Läsgrupper från åk 1

Fördela resurserna efter behov så att små läsgrupper kan genomföras regelbundet.

Inköp av skönlitteratur och att arbeta strukturerat med gemensamma texter och genrer

Öronmärka pengar i arbetslagen för inköp till klassuppsättningar.

Följa upp målsättningarna

Enkätundersökning till pedagogerna om deras språkutvecklande arbetssätt två gånger per läsår.

Analysera och bedöma måluppfyllelsen

Vi beräknar att analysera resultaten 2011 för att se om eleverna har förbättrat sina resultat.

Slättgårdsskolan

Christina Forslin

christina.forslin@utbildning.stockholm.se

Mary Syberg Hall

mary.syberg@utbildning.stockholm.se

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN